

БРОВЕНДЕР Д.Ю.

ДОКУМЕНТИ ПОТОЧНОГО АРХІВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЧАСОПISУ “КРАЄЗНАВСТВО” (1993-2012 рр.)

На основі вивчення та джерельного аналізу документів поточного архіву Національної спілки краєзнавців України досліджена історія функціонування часопису “Краєзнавство” у 1993-2012 рр. Визначено роль та місце галузевого періодичного органу у громадському та культурному житті України.

Пам’ятки історії та культури необхідні людині так само, як мова і природа.

Із сивої давнини людина живе не тільки в оточенні природного середовища, а й в оточенні пам’ятників історії та культури, які з розвитком свідомості, отриманням певних знань і розуміння їхньої історичної цінності стали об’єктом вивчення та збереження.

Сьогодні в Україні усі пам’ятки, що мають історичну, наукову та художню цінність охороняються державою згідно існуючого законодавства. І значну роль у збереженні національної культурної спадщини відіграє Національна спілка краєзнавців України (НСКУ) та її профільний часопис “Краєзнавство”.

Наразі цей періодичний орган виступає вагомим інформативним джерелом з історії краєзнавчих досліджень в Україні і є своєрідним зв’язковим між НСКУ і її регіональними товариствами. Часопис здійснює науково-пошукову, дослідницьку та популяризаторську діяльність протягом вже 20 років. Проте події, які обумовили заснування журналу, історія видавничої діяльності часопису залишається малодослідженою, а відтак невідомою широкому загалу читачів. Отже, актуальність статті зумовлена дослідженням змістової та фактологічної насиченості часопису, визначенням його інформаційного потенціалу.

У вітчизняній історіографії відсутнє комплексне систематизоване дослідження з історії створення журналу, мети його заснування, основних завдань тощо.

Історіографію проблеми складає науковий доробок сучасних дослідників В.Савчука [42], О.Рябокобили [41], Ю.Данилюка [6], С.Букета [3], В.Прокопчука [38; 39], П.Тронька [45] та ін. У працях цих вчених вивчається питання організаційних заходів щодо видання часопису “Краєзнавство”, його проблематики, пріоритетних рубрик тощо.

У “Зверненні до читачів” редколегії часопису зазначено, що “у добу нелегкого становлення державної незалежності України, журнал “Краєзнавство” вважає за обов’язок плекати український національний патріотизм” [7, с.1], а в інтерв’ю Є.Букета, взятого у заступника головного редактора журналу, О.Г.Бажана мова йде про рубрикацію часопису, про те, щоб це видання стало “не тільки опорою для краєзнавчої науки, а і практикумом щодо організації співпраці у науково-дослідницькій і краєзнавчо-пошуковій роботі з учнівською та студентською молоддю” [3, с.53-54]. Узагальнюючий проблемно-аналітичний характер носить доповідь О.П.Реєнта на конференції, присвяченій 85-річчю заснування журналу “Краєзнавство”, що відбулася у 2012 р. В опублікованій редакції доповіді розкриваються невідомі факти з історії функціонування видання у 1927-1930 рр. і в 1993-2012 рр. Вчений зазначив, що у найближчій перспективі редколегія журналу планує започаткувати нові рубрики, які допомагатимуть окреслити пріоритетні напрями краєзнавства: дослідження історії садиб, палаців, родоводів відомих діячів України, урбаністичної проблематики тощо. Одним із завдань, яке вдало реалізує часопис сьогодні є роль своєрідної лабораторії, дослідного поля для підготовки енциклопедичного видання “Історія міст і сіл України” у новій редакції [40, с.4].

Розвиток суспільно-політичної, громадської та наукової думки в Україні у кінці 1980 - початку 1990-х років сприяли активізації діяльності часопису і створенню обласних, районних і міських краєзнавчих осередків. Підйом громадського руху призвів до відновлення діяльності всеукраїнського координаційного краєзнавчого центру та фахового періодичного органу [38, с.410],

що стало можливим завдяки бурхливому сплеску національної свідомості громадян, ідеї демократизації суспільства [2, с.6]. 27 березня 1990 р. у Києві відбувся Перший Всеукраїнській краєзнавчий з'їзд, який проголосив відродження Всеукраїнської спілки краєзнавців (ВСК) [44, с.37]. Головою правління спілки був обраний академік НАН України П.Т.Тронько (1915-2011). Створення Спілки краєзнавців (нині - Національна спілка краєзнавців України) сприяло заснуванню часопису "*Краєзнавство*" як основного засобу висвітлення краєзнавчої роботи в країні, збереженню національних традицій [43, с.145].

Першим документом, що поклав початок діяльності журналу "*Краєзнавство*" стала постанова Президії Правління ВСК від 19 липня 1991 р. В ній зазначалося, що необхідним є "*відновлення випуску краєзнавчих видань, які виходили на Україні до 1937 р.*" [27, арк.6]. У створеному виданні планувалося відродити кращі традиції українського краєзнавства, акцентувати увагу на дослідженні періодів індустріалізації народного господарства та колективізації села; поглибити вивчення історії голодомору 1932-1933 рр., сталінських репресій, подій періоду Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр., пам'яткоохоронної та природоохоронної діяльності, сприяти активізації роботи музеїв, розширенню їхньої мережі тощо. Таким чином, Президія ВСК одразу після створення власних керівних органів розпочала підготовчу роботу до створення друкованого органу. Як зазначає А.А.Ситник (1992-2008 рр. - Голова секретаріату ВСК; 1999-2005 рр. - перший заступник головного редактора; 2005-2008 рр. - заступник голови редакційної колегії), ВСК одразу зіштовхнулася з кількома проблемами. Одним з питань, що потребувало вирішення стало визначення форми періодичного видання (журнал чи газета). Оскільки 1990-ті роки стали періодом створення українських видавничих центрів, тому було вирішено розпочати видавництво газети краєзнавчого спрямування. Проте, після низки дискусій та аналізу наявних профільних видань було вирішено відродити часопис "*Краєзнавство*", який функціонував у 1927-1930 рр.

Датою відродження журналу "*Краєзнавство*" слід вважати 29 червня 1992 р [33, арк.4]. На засіданні Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавства була створена редакційна рада часопису: П.Т.Тронько - голова правління ВСК, А.Г.Барвінок - заступник головного редактора, А.А.Ситник - відповідальний секретар, М.Є.Іщенко, О.М.Маринич, А.Д.Моргун, В.А.Смолій. Оскільки А.Г.Барвінок через хворобу так і не змогла приступити до своїх обов'язків, у листопаді 1992 р. заступником головного редактора призначається Г.Т.Гайовий. Проте 25 червня 1993 р. відбулася чергова зміна заступника головного редактора. Замість Г.Т.Гайового призначається В.П.Лакизюк [30]. Усього на період першого випуску часопису до редакційної ради увійшло 30 чоловік. З них п'ятеро були громадянами інших країн: Росії, Польщі, Румунії, Словаччини. Тому доречно підкреслити міжнародний характер видання і його розповсюдження.

Для успішної реалізації журналу було проведено ряд заходів, спрямованих на масову організацію його передплати: "*правлінням обласних організацій Спілки сприяти передплаті журналу "Краєзнавство" на 1993 р.*" [33, арк.4]. У постанові Правління ВСК від 7 жовтня 1992 р. регіональні осередки ВСК мали бути оповіщені про відновлення видавничої діяльності журналу [28]. В документі зазначалося, що за "*ініціативою громадськості України, підтриманою правлінням Всеукраїнської спілки краєзнавців, з 1993 р. поновлюється випуск журналу "Краєзнавство"* [28]. Він був зареєстрований як періодичне друковане видання 24 червня 1992 р. (серія КП №735, м.Київ 21, вул. Рози Люксембург, 16, кім. 205, 206) [36]. У програмних документах видання зазначалась мета та завдання часопису: "*відродження кращих традицій українського краєзнавства, сприяння та популяризація діяльності краєзнавчих осередків в усіх регіонах України*" [36, арк.2]. Співзасновниками фахового видання виступили ВСК та журнал "*Пам'ятки України*". До їхніх функцій входило забезпечення журналу матеріалами, підбір аналітичних та проблемних статей, робота з авторами тощо. Журнал "*Пам'ятки України*" був "*дітищем*" акад. П.Т.Тронька з часу, коли він очолював Українське товариство охорони пам'ятників історії та культури (УТОПК), тому авторитет голови ВСК сприяв співпраці редколегій обох видань. Однак, за свідченнями А.А.Ситника, зміна редакційної колегії журналу "*Пам'ятки України*" у 1994 р. призвела врешті-решт до розірвання творчих видавничих зв'язків.

Була встановлена періодичність випуску *“один раз на квартал до 10 друкованих аркушів”* [36, арк.2]. У проекті постанови ІІ з’їзду ВСК у перспективі передбачалось збільшити періодичність видання до 6 чисел на рік [31, арк.3].

Пакет документів, підготовлений і підписаний П.Т.Троньком, пройшов реєстрацію у 1995 р. [35]. На наш погляд, повторна реєстрація була викликана зміною таких положень як: *“назва видання”*, *“обсяг видання”*, *“сфера розповсюдження”*, *“засновник”*.

Складна економічна ситуація в країні змусила П.Т.Тронька регулярно звертатися до державних [21] і приватних [20] установ з проханням матеріально підтримати видання журналу. Так, редколегія часопису у №1 (1993 р.) та №1-2 (1994 р.) висловлювали вдячність Фонду кафедр українознавства при Гарвардському університеті (США). Третій випуск часопису - №1-4 (1995 р.), вийшов за підтримки колективу Харківської облдержадміністрації. [10, с.1]. Задля більш організованого процесу видавничої діяльності редколегією журналу та Спілкою краєзнавців було прийняте рішення про підготовку спеціальних видань, присвячених історії та сьогоденню окремих областей України. З метою випуску номеру, присвяченого Волинській області, було відряджено А.А.Ситника та В.П.Лакизюка до м.Луцьк для збирання матеріалів [25]. Нажаль, збірка так і не побачила світ, оскільки економічний стан в країні був важкий, почастишали випадки затримки заробітної плати, що торкнулося і редакторського складу журналу *“Краєзнавство”*.

Черговою спробою у налагодженні регулярного друкування журналу стало підписання договору про співпрацю з Міністерством культури і мистецтв [37]. Реалізація задуму мала закласти підвалини для успішного співробітництва цих установ у видавничій сфері. 1994 р. у Постанові ВСК зазначалося: *“з метою забезпечення своєчасного випуску подальших чисел журналу “Краєзнавство” звернутися до Міністерства культури з пропозицією про видання з 1995 року журналу “Краєзнавство” як спільного органу Всеукраїнської Спілки краєзнавців та Міністерства культури України з залученням необхідних бюджетних коштів”* [34, арк.3]. Наступного року був підготовлений проект, в якому зазначалися права і обов’язки обох сторін. У проекті Установчого договору закріплювалося право власності на журнал між двома суб’єктами - ВСК та Міністерством культури. До завдань ВСК входило збирання та підготовка матеріалу, в свою чергу Мінкультури та мистецтв *“зобов’язувалося фінансувати витрати, пов’язані з діяльністю редакції, забезпеченням папером та іншими матеріалами, друкуванням і розповсюдженням журналу на засадах державної дотації....(включаючи вартість паперу, поліграфічних витрат і розповсюдження готової продукції)”* [37, арк. 1]. Проте підписання договору П.Т.Троньком в односторонньому порядку засвідчило так і не реалізований задум.

У 1995 р. було видано черговий номер часопису *“Краєзнавство”* (№1-4’ 1995 р.), присвячений 70-річчю Українського комітету краєзнавства, підготовлений творчим колективом Харківської обласної організації ВСК при сприянні й матеріальній підтримці Харківської обласної держадміністрації [10, с.1]. Презентація журналу в м.Харків співпала з проведенням урочистих заходів з нагоди 70-річчя від дня заснування Українського комітету краєзнавства (УКК).

Одним з останніх заходів редакційної колегії стала підготовка макету журналу, присвяченого ІІ з’їзду ВСК [23]. Структурно часопис складався з 4-х рубрик: Хто ми? (6 статей); Подвижники (1 стаття); Статті та студії (по регіонах) (25 статей); Книжкова полиця краєзнавця (1 стаття). Усього 33 статті. Видання номеру передбачалось на 1996 р. Проте брак коштів став на заваді реалізації проекту.

28 червня 1996 р. ВСК фактично призупиняє роботу редакційної колегії часопису. З 1 липня 1996 р. ліквідуються штатні посади заступника головного редактора, старшого інженера, друкарки. На час припинення діяльності редакційної колегії чотиримісячна заборгованість оплати праці (березень-червень 1996 р.) штатним працівникам залишилась не виплаченою [28].

Слід зазначити, що після припинення видавничої діяльності у 1996 р. робились спроби поновити друк журналу. Брак коштів в 10 тис. грн. не дозволив реалізувати появу спеціального випуску журналу *“Краєзнавство”*, присвяченого Чернігівській області [30]. Відсутність дати

на кошторисі засвідчує невизначеність у термінах видання часопису. Оскільки кошторис складено в українській гривні, тому припускаємо, що нижня межа у його підготовці має бути не раніше 2 вересня 1996 р. (введення української гривні в результаті грошової реформи в Україні). Верхньою межею ми вважаємо 1998 р., оскільки вже у 1999 р. виходить друком черговий номер часопису [46]. Ще одна спроба поновити видання часопису належить учасникам конференції у м. Харків (1997 р.). Голова ВСК П. Т. Тронько, виступаючи перед учасниками VIII Всеукраїнської наукової конференції, що проходила на базі Харківського університету, запропонував присутнім підтримати звернення до Президента України Л. Д. Кучми щодо порушення питання про державне утримання ВСК: *“її невеликого робочого апарату і редакції журналу”* [22, арк.2]. Проте з боку адміністрації Президента України це звернення так і залишилось без належної уваги.

Відсутність спонсорів та коштів стали визначальним чинником, який унеможливив друкування журналу в 1996-1998 рр.

У 1999 р. поновлюється видавництво часопису. Головним редактором залишився голова ВСК П. Т. Тронько. Його заступником став В. О. Савчук. До редакційної колегії увійшли ще 11 осіб. Принагідно зазначимо, що склад редколегії час від часу змінювався. Наступні сім років (до 2005 р.) журнал друкується у м. Кам'янець-Подільський на базі Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Проте адреса редколегії залишалась, як і раніше, у м. Київ (вул. Грушевського, 4 у приміщенні Інституту історії України НАН України). За свідченням голови секретаріату НСКУ Р. В. Маньковської, видавнича база була перенесена до м. Кам'янець-Подільський не випадково. По-перше, часопис міг розраховувати на матеріальну підтримку та поліграфічну базу, а, по-друге, Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет (нині - Кам'янець-Подільський державний університет імені І. Огієнка) став дослідницьким центром із вивчення актуальних проблем краєзнавства. В особистій бесіді з автором цієї статті А. А. Ситник підкреслив, що активісти Спілки, особливо В. О. Савчук провів титанічну роботу з підготовки до видання першого, після тривалої перерви, числа за чотири роки (1996-1999 рр.). На базі університету було створено приватне видавництво *“Абетка”*, яке і розпочало друкування часопису *“Краєзнавство”*.

У 1999 р. редколегія подає заяву про розгляд питання щодо зміни видавничого статусу журналу. Мова йде про новий кваліфікаційний рівень видання - науковий журнал. Того ж, 1999 р. Вчена рада Інституту історії України НАН України задовольнила подання, що зафіксовано у протоколах засідань Вченої ради Інституту (№1 від 28 січня 1999 р.). У зв'язку з цим були намічені перспективні завдання, серед яких: підвищення наукового рівня друкованих матеріалів; запровадження практики планування проблематики кожного номеру тощо [16, с.14]. Беззаперечним здобутком для часопису стали успіхи в реалізації видавничої діяльності за рахунок ВСК і Інституту історії України НАН України (співзасновника журналу з 2000 р.). Таким чином, журнал *“Краєзнавство”* став науковим фаховим виданням. Зміна його статусу сприяла підвищенню рівня підготовлених матеріалів та розширенню проблематики досліджень.

З 2000 р. заступником головного редактора часопису стає О. Г. Бажан. Його попередник - В. О. Савчук організував налагоджену систему добору матеріалів до номерів видання, визначив актуальну проблематику, рубрикацію часопису тощо. До 2005 р. він виконував функції регіонального редактора.

У 2009 р. журнал було внесено до *“переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук за спеціальностями “Історичні науки”* [4].

На пленумі правління ВСК (5 грудня 2006 р.) зазначалось, що часопис *“Краєзнавство”* є *“необхідним виданням”*, проте нестабільна періодичність і малий тираж негативно впливають на його розповсюдження на теренах України. Тому *“зادля більш оперативного висвітлення життя і досвіду роботи краєзнавчих осередків доцільно започаткувати випуск газети або інформаційно-методичного бюлетеня Всеукраїнської спілки краєзнавців”* [24, арк.5]. Таким чином, констатувався той факт, що часопис не може впоратися з усіма завданнями, які

на нього покладалися - науково-дослідницькими, пам'яткоохоронними, освітніми, популяризаторськими. Однак випуск запланованого бюлетеня так і не розпочався.

Протягом 2000-2008 рр. журнал *"Краєзнавство"* виходить друком більш-менш регулярно, проте матеріальне забезпечення було недостатнім. Журнал виходив за безпосередньої підтримки громадських організацій, державних установ та окремих науковців. Так, №1-2 за 2000 р. фінансував Інститут туризму федерації профспілок України в особі П.М.Слободяна [11, с.6]; №1-4 (2001 р.) вийшов за підтримки Всеукраїнського державного центру фестивалів та концертних програм при Міністерстві культури та мистецтв України та Кам'янець-Подільського державного університету [42, с.26]; №1-4 (2002 р.) [12, с.2] та №1-4 (2003 р.) [13, с.2] надруковано за сприяння ректора Кам'янець-Подільського державного університету проф. О.М.Завальнюка та Кам'янець-Подільського територіального сектору головної редколегії *"Реабілітовані історією"*; №1-4 (2005 р.) вийшов за фінансової підтримки президента ВАТ *"Адамс"* А.М.Ахієва та Кам'янець-Подільського державного університету [14, с.2]. В.О.Савчук порівнює цю ситуацію з умовами існування журналу у кінці 1920 - початку 1930-х років, коли держава нанесла свідомий удар по краєзнавчому руху.

Крім того, редколегія постійно змушена була шукати раціональні видавничі центри з *"демократичними цінами"*, виходячи із обмеженого кошторису ВСК. Тому місце друку журналу час від часу змінювалося. Журнал друкувався в Києві, Кам'янець-Подільському, Ніжині.

Проблему популяризації та розповсюдження журналу допомогла вирішити всесвітня мережа Інтернет. За співробітництва НСКУ та редколегії часопису *"Краєзнавство"* було створено спеціальний веб-ресурс. На власній інтернет-сторінці НСКУ розміщувалася коротка довідкова інформація про останні краєзнавчі новини. Більш того, на порталі НСКУ була розміщена повна електронна версія журналу *"Краєзнавство"* (1927-2012 рр.). Пізніше Спілка створила свій акаунт у соціальній мережі Facebook, що, безперечно, матиме позитивний вплив на популяризацію краєзнавства в Україні.

2008 р. став визначальним для Спілки краєзнавців. Він ознаменувався отриманням Спілкою статусу *"національної"*. Відтепер кошти на потреби НСКУ мають передбачатися державним бюджетом України [17], що забезпечило регулярний вихід журналу. Зрештою змінюється і назва Спілки - нині це Національна спілка краєзнавців України.

Хоча з 2008 р. журнал почав друкуватись стабільно, проте існувала проблема його розповсюдження по віддалених куточках України. Цю проблему допоміг розв'язати дослідник регіональної історії, генерал-майор внутрішньої служби України В.Є.Устименко. Він створив і очолив Урядовий військово-кур'єрський зв'язок та Службу дипломатичних кур'єрів незалежної України (фельд'єгерська служба), став першим в Україні дипкур'єром [5]. За його сприяння журнал з 2010 р. безкоштовно та в дуже короткі терміни поширюється за 140 адресами в усіх класичних університетах, обласних бібліотеках, музеях та архівах України [1, с.35].

12 вересня 2011 р. академік НАН України, Голова НСКУ, головний редактор часопису *"Краєзнавство"* П.Т.Тронько пішов з життя. З вересня 2011 р. виконуючим обов'язки, а з 23 січня 2012 р. - головою Національної спілки краєзнавців України, був обраний доктор історичних наук, член-кореспондент НАН України О.П.Реєнт. У 2012 р. О.П.Реєнт очолює редакційну колегію журналу *"Краєзнавство"*, продовжуючи роботу, розпочату П.Т.Троньком.

Отже, відроджений часопис *"Краєзнавство"* продовжив традиції свого попередника, закладені у 1927-1930 рр., однак структура, статус авторського забезпечення, актуальність проблематики сучасного видання представлена значно ширше і на більш високому рівні. Часопис *"Краєзнавство"*, як і його харківський попередник, *"став важливим етапом у розвитку краєзнавчої справи в Україні, він вплинув на консолідацію краєзнавчих сил, що віддзеркалилося на комплексному вивченні історії України"* [43, с.51]. Безперечно, створення НСКУ, відродження фахового часопису, вивчення копійки праці краєзнавців попередніх років стало можливим за сприяння державних органів, а особливо самовідданої праці громадських організацій і поціновувачів історико-регіональних досліджень. Вирішальна роль у відродженні

часопису “Краєзнавство” належить патріарху українського краєзнавства, академіку П.Т.Троньку. Саме завдяки його високому науковому рівню, ґрунтовним знанням, авторитету вдалося розбудувати таку нелегку справу.

1. V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України (23 січня 2012 року). Матеріали та документи. - К., 2012. - 182 с., іл.
2. *Бездрабко В.В.* Часопис “Краєзнавство” та краєзнавча справа в Україні (кінець 1920-х - початок 1930-х рр.): [монографія] / В.В.Бездрабко. - К., Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2005. - 224 с.
3. *Букет Є.* Видання, що пройшло крізь репресії / Євген Букет // Духовні обереги рідного краю / упоряд.: Л.Голота, Є.Букет. - К.: Укр. Пріоритет, 2011. - С.50-55.
4. Бюлетень ВАК України. - 2009. - №8.
5. *Гончаров О.* Малопримітна, але важлива ланка державного механізму виконавчої влади / О.Гончаров // Краєзнавство. - 2012. - №2. - С.162-166.
6. *Данилюк Ю.* Біля витоків журналу / Ю.Данилюк, О.Юренко // Краєзнавство. - 1993. - №1. - С.3.
7. До читачів // Краєзнавство. - 1993. - №1. - С.1-2.
8. Звернення голови Хмельницької обласної адміністрації В.М.Лундишева / Краєзнавство. - 1999. - №1-4. - С.5.
9. *Калакура Я.* Класифікація історичних джерел / Я.Калакура // Історичне джерелознавство. Підручник. - К., 2002. - С.90-119.
10. Краєзнавство. Науковий журнал / Гол. ред. П.Т.Тронько. - 1995. - №1-4. - К. - 96 с.
11. Краєзнавство. Науковий журнал / Гол. ред. П.Т.Тронько. - 2000. - №1-2. - К. - 260 с.
12. Краєзнавство. Науковий журнал / Гол. ред. П.Т.Тронько. - 2002. - №1-4. - К. - 102 с.
13. Краєзнавство. Науковий журнал / Гол. ред. П.Т.Тронько. - 2003. - №1-4. - К. - 196 с.
14. Краєзнавство. Науковий журнал / Гол. ред. П.Т.Тронько - 2005. - №1-4. - 171 с.
15. *Криворотченко М.Г.* Чергові завдання Українського комітету краєзнавства / М.Г.Криворотченко // Краєзнавство. - 1927. - №1. - С.2-5.
16. Пленум правління Національної спілки краєзнавців України (12 червня 2009 р.): [мат. та док.]. - К., 2010. - 42 с.
17. Постанова Кабінету міністрів України / Про порядок надання статусу національних всеукраїнським творчим спілкам №1015 від 6 липня 1998 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1015-98-%D0%BF>.
18. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Доповідна записка Голові ВСК, академіку НАН України П.Т.Троньку від Відповідального секретаря правління Спілки А.А.Ситника. - 29 вересня 1995 р. - 1 арк.
19. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Заява Державному комітетові у справах видавництва, поліграфії та книгоросповсюдження. - Вих. № 31. від 24.10.1994 р. - 1 арк.
20. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Лист Голові правління акціонерного комерційного банку соціального розвитку Укрсоцбанку М.І.Носу від Голови Всеукраїнської спілки краєзнавців П.Т.Тронька. - Вих. №13. - 4 квітня 1994 р. - 1 арк.
21. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Лист Першому Віцепрем'єру України академіку І.Р.Юхновському від Голови Всеукраїнської спілки краєзнавців, головного редактора журналу “Краєзнавство” П.Т.Тронька від 14 січня [1994 р.]. - 2 арк.
22. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Лист Президенту України Л.Д.Кучмі від Правління Всеукраїнської Спілки краєзнавців №79 від 23.10.1997 р. - 2 арк.
23. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. План числа І/1996 журналу “Краєзнавство” присвяченого Другому з'їздові Всеукраїнської Спілки краєзнавців. - 2 арк.
24. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Пленум правління Всеукраїнської спілки краєзнавців від 5 грудня 2006 р. - 10 арк.
25. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Постанова бюро Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців / Про відрядження Ситника А.А. та Лакизюка В.П. - 6 квітня 1994 р. - 1 арк.
26. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Постанова бюро Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців / Про зміни в структурі штатних працівників правління Всеукраїнської спілки краєзнавців від 28 червня 1996 р. - 1 арк.
27. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Постанова Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців від 27 жовтня 1992 р. - 7 арк.
28. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Постанова Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців / Правлінню [...] обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців від 27 жовтня 1992 р. - 1 арк.
29. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Постанова Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців / Про кадрові питання від 25 червня 1993 р. - 1 арк.
30. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Примірний кошторис видання спеціального випуску часопису “Краєзнавство” присвяченого творчому доробку дослідників рідного краю Чернігівської області - 1 арк.
31. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Проект Постанови Другого з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців. - 1996 р. - 6 арк.
32. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Протокол №5 / Про внесення журналу “Краєзнавство” в перелік фахових видань від 23.12.05. - 2 арк.

33. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Протокол №11 / Засідання Президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців від 29 червня 1992 р. - 7 арк.
34. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Протокол засідання Президії правління ВСК від 23 грудня 1994 р. - 4 арк.
35. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації №1722 від 06.12.1995 р. - 1 арк.
36. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання №735 від 24 червня 1992 р. - 2 арк.
37. Поточний архів Національної спілки краєзнавців України [ПА НСКУ]. Установчий договір про спільне видання часопису "Краєзнавство". - 1995 р. - 2 арк.
38. Прокопчук В.С. Інституціоналізація краєзнавчого руху Правобережної України 20-х років ХХ - початку ХХІ ст.: монографія / В.С.Прокопчук; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І.Огієнка. — Кам'янець-Поділ.: Оіюм, 2009. - 600 с.
39. Прокопчук В.С. Під егідою Українського комітету краєзнавства / В.С.Прокопчук. - Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2004. - 312 с.
40. Ресніт О.П. Журнал "Краєзнавство": історія та перспективи: матеріали Пленуму правління Національної спілки краєзнавців України [85-річчя наукового журналу "Краєзнавство"], (Харків, 29 травня 2012 р.). - Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна, 2012. - С.3-4.
41. Рябокобила О. Проблеми краєзнавства в журналі "Краєзнавство" (20-30-ті роки) / О.Рябокобила // Краєзнавство. - 2002. - №1-4. - С.22-25.
42. Савчук В.О. Журнал "Краєзнавство", як феномен краєзнавчого руху в Україні / В.О.Савчук // Краєзнавство. - 2002. - №1-4. - С.25-28.
43. Тронько П.Т. Історичне краєзнавство: крок у нове тисячоліття (досвід, проблеми, перспективи) / П.Т.Тронько. - К.: Інститут історії України, 2000. - 270 с.
44. Тронько П.Т. Національна спілка краєзнавців України: сторінки історії [книга-альбом] / [упоряд.: П.Бабенко, В.Дмитрук та ін.]. - К., 2010. - 120 с.
45. Тронько П.Т. Український комітет краєзнавства: історія становлення й наслідки діяльності / П.Т.Тронько, В.С.Прокопчук // Краєзнавство. - 2010. - №1-2. - С.76-96.
46. Указ Президента України / Про грошову реформу в Україні №762/96, від 25.08.1996. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/762/96>.

Бровендер Д.Ю. Документи текущего архива Национального союза краеведов Украины как источник изучения деятельности журнала "Краєзнавство" (1993-2012 гг.)

На основе изучения и анализа документов текущего архива Национального союза краеведов Украины исследована история функционирования журнала "Краєзнавство" в 1993-2012 гг. Определены роль и место отраслевого периодического органа в общественной и культурной жизни Украины.

Отримано 26.03.2013